

CSOBÁNKA ZSUZSA EMESE

Boldogasszony bolondja

Mese Kemény Istvánnak

A csönddel indult. Képtelen voltam szólni, pedig a reflektófényben álltam. A cirkuszközönség türelemmel várt, de semmi. Se lépni, se megszólalni. Csak egy izzadságcsepp indult meg a nyakam felé. Bután mozgattam az ujjaim, hátha eszembe jut valami, egyetlen mozdulat, amiből felépülhet a produkció. Tudtam, éveken át rutinból nevettem, csillogó szemű gyerekek kacagásától voltak hangosak a napok. És a nők! Istenem, mennyi részegítő illat! Kendőktől habos nyakukon fodrozódott a szél, míg néztem őket. Sokszor úgy éreztem, nem a szél, hanem a tekintetem mozgatja őket. A férfiak iránt érzett bajtársiasság megtartott, ha dőltem, tudtam, a nézőtéren ülőkkel szemben érzett szolidaritásban van annyi erő, hogy nem eshet bajom.

Cigánykerék, kötél tánca és grimasz. Ebben jó voltam. Egy-egy szórakoztató történet, ha elfárad a lélek. Hagytam, érje őket utol, ne loholjanak maguk után hiába. Nem számított, mibe kerül. Vigyék a kabátom, a piros orrom, vigyék a testem. Botladoztam, orra estem, mikor mit kértek. De amikor egy bohóc a saját lábában esik el, az annyi, mint mikor hazudik magának az ember: rajtam és a mutatóványomon keresztül magukon nevettek. Én közben dadogtam *valamit a vérről*, meg *a néma H-ról*. Nem értették a viccet, így az engem körülvevő világ egyre életlenebb lett, célszerű romokkal telt meg a levegő. A veszteségek száma napról napra nőtt, úgy éreztem, valami megváltozott bennem, és a közönség sem érti, hogy miről beszélnek.

Pedig a kis cetlikre, amiket rájuk szórtam, egyszerű szavakat írtam, *tej*, *kenyér*. Láttam, megbabonázva nézik. Láttam, hogy nem értik, pedig csak annyit akartam mondani, hogy minden sokkal egyszerűbb. A csalódás miatt lehetett, vagyis a túlzó elvárásaim miatt. Elkezdett szorítani a mellkasom, aztán másnap szívszúrásra ébredtem. Másnap olyanokat láttam, akik mozdulatlanul ültek, testükben burjánzó sejtek hirdették a ragaszkodást az önvádhoz. Hiába ordítottam rájuk, hiába sírtam helyettük, hiába nevettem helyettük, akarták, hogy fájjon. Bűnösök akartak lenni, mert elhitték, az legalább valami. A boldogság csak félreértés, a megelégedés pedig a balekok imája.

Hiába mondtam, a rák felzabálja a testet, de előbb a lélekkel kezdi, ők ragaszkodtak hozzá. Egyáltalán nem akartak szabadok lenni. Ezt nem értettem. Kérdeztem, mondjátok, mire ez a bolyongás a testben? Nem lenne jobb habkönnyűen élni? Nem lenne jobb elhinni, hogy igazából csak mese volt a megfeszítés is, a Kiszjzus pedig összességében véve egy a lehetséges válaszok közül.

Szóval, mindegy is. Valahogy így kezdődött. Egyszer csak elkezdett valami belülről rágni. Félelemszaga volt, és a mellkasból indult. Annak a rettenete, hogy már a testem sem vagyok képes uralni. Kanyargott bennem, mint egy *hullafáradt folyó Egyiptomban*, a Nílus, de nem értem át, nem fogtam fel, hiába próbáltam. Gondoltam, kialszom, becézni kezdtem, *szomorú kincsem*, *ép eszem*, és álmomban hosszabb kötelet vettem, legyen min végigmenni, ha újra rám tör az élet elviselhetetlenségének szaga. A semmiből jön, aztán beléd költözik. Mintha a saját tested belülről rohadna. Egyik pillanatról a másikra elfelejted, hogy szippanthatsz a friss levegőből. Túl sok mindent hordtál a folyóba.

Bepállik a körülötted lévő tér, sűrű lesz a levegő, te fennakadsz rajta, beleütközöl saját magadba, a testedbe, aztán a lelkedbe, és elhiszed, ennyi az élet.

Annyi történt, hogy nem tudtam végigmondani egy történetet. Elakadtam a második sornál. Mint egy lemezjátszó visszabukó tije, sercegve kerestem a mondat végét, legalább a szót vagy a sóhajtást, azt a kurva pontot. De semmi. És akkor arra gondoltam, ha már a helyet és az időt sem tudom nevének nevezni, mi lesz velem a végén. Mi lesz velem, ha egyszer Isten elé kell állnom, és megkérdezi tőlem, mire való volt az én életem? Mi lesz, ha képtelen vagyok megszólítani? Mi lesz, ha nem tudom a kérdésére a választ? És nem azért, mert elfelejtem, hanem mert mindig is üres volt a fejem felett az ég.

Így történt.

Bohóckodtam? Kötéltánc egy emberöltőn át? Grimasz és bukfenc? Arra gondoltam, az Isten is olyan, mint én, megítélve éli a körülötte lévő jelenvalóságot. És engem akkor haszontalannak tart majd, nem méltónak a létre. Megcsúfolni a Jóistent? Megdöbbsentett, mire vagyok képes.

Múlt az idő, a hajamban kezdte. Ezüst szálakkal szőtt be a szorongás, mint a pók, pedig tudtam, lehetne Ariadné fonala is, ami kivezet a labirintusból – csak erősen kell tartani, és hinni benne.

De hiába.

Akkor tévedt utamba a kolostor. Addigra már a testemben egy medúzával éltem. Ennyi csak. Kocsonyás, áttetsző állat a lélek. Cigánykerék, kötéltánc és grimasz – egytől egyig mindet elfelejtettem. Utolsó mentsvárként gondoltam a megszentelt helyre. Ha itt lakik a Jóisten, a közelében talán lesz megint levegő és fény is. És a kolostor lakói, a papok! Biztosan tudják, hogyan kell helyesen élni. Hirtelen gyermeki rajongás öntött el: akkor nyugodt lélekkel állhatok az Úr elébe.

Bekopogtam, és verdeső kerubokat éreztem a fejem fölött, széles szárnyakkal az ég felé mutató lomha karral. Telt az idő, befogadtak, én tettem, amit kértek. Álmos reggeleken törtem magam, hogy felébredjek, és hol a szomorúság, hol az irigység öntött el, hogy bennük nincsen semmi kétség. Felkeltek, felöltöztek, imádkoztak.

Van, aki Istent teljes lényével éli. Én szilánkjaimra estem szét.

Szóval, el-elmaradoztam. Elkezdett ez a valami belülről rágni. Kanyargott bennem, mint a Nílus, de egy *remetefolyó*t nem ér fel az ember ésszel. Idegenek voltak a szavak, idegenek a színek, idegen minden mozdulat.

Messze nem az vagyok, aki voltam, olykor ilyesmik forogtak a belső dobban, de nem mosott tisztára semmit. Láttam, hogy mennyi fals hang szólt bennem, néztem a tükörben: a bohóc arcán vastag smink, a szemében elfolyó irányok, mintha lenne szépség a ragaszkodásban. Holott a Nílus egy folyó, és a test máshol van. *Szárít a nap és sajnálkozik, szárít a szél és sajnálkozik, szárít a datolya és sajnálkozik, csak a sivatag lepődik meg rajtad, mint minden reggel, Nílus, Nílus, hát te még élsz?*

Az emberi agy mennyi mindenre emlékezik. Pedig milyen jó lenne akár egyetlenegy sorra sem. Akkor talán végre tudnék levegőt venni.

Nem voltam éhes, szomjas is alig. Mi Atyánk, kezdtem bele, te, aki a menyenyekben vagy, próbállak megszólítani, hátha értesz – aztán elakadtam megint. Sercegett a tű a számban. Láttam egy székot, láttam, miféle árnyékot vet a falra. Láttam, az egészet Isten ujja hogyan rajzolja körbe. És akkor megálltam. A kolostorkert eldugott sarkában volt egy Mária-szobor, az jutott eszembe. Szégyen, nem szégyen, én tőle fogok segítséget kérni.

Napok teltek el, aztán hetek. Délutánonként el-eltűntem. Tudom, voltak körülöttem, de csak a szoborra emlékszem és a csöndre. Végre nem sercegett a tű, forgott a lemez, én pedig megpróbáltam, megy-e még a bukfenc. Tud-e még az arcom grimaszokat vágni? Képes vagyok-e arra, hogy akkor essek hasra, amikor mások nézik? Tudok-e nevetni magamon végre?

Magam köré képzeltem a zúgó tömeget, a reflektort és a fényt, Istenke nagyokat kacagott, erre tisztán emlékszem. Dübörögnek a hangok.

Kerék, kötél, grimasz. Kerék, kötél, grimasz.

Nem őszinte a mosolyod, te, bolond, mondta bennem a hang.

Na, ekkor kezdtem el újra.

Elrugaskodás és nekilendülés. Ellazított arcizmok, belégzés, kilégzés, hosszabb kilégzés, mintha az életem múlna rajta. Az elmében forgó dob elszédít, érzek, émeleygek, olyan, mint egy kérlelhetetlen betonkeverő. Hamar megköt bennem, úgy érzem, egy feneketlen, lusta test a gondolat, ahonnan ki kellene lépni valami tágasabb felé.

Kerék, kötél, grimasz. Kerék, kötél, grimasz.

Hova lehet önmagam elől menekülni?

Szomorú kincsem, ép eszem, megvagy-e még?

Szárít a nap és sajnálkozik. Szárít a szél és sajnálkozik. Szárít a datolya és sajnálkozik. Csak a sivatag lepődik meg rajtad, mint minden reggel. Nílus, Nílus, hát te még élsz?

A papok eleinte csodálkozva figyelték. Az öreg bohóc esténként csapzottan támolgott elő. Nem kérdeztek semmit, csak sokatmondóan összenéztek. Nyugtázni könnyebb, szomorú kincs az ép ész, ha elveszti az ember, legyen bár bolond. Mondták, eredjünk utána. Lessük meg, mit csinál ott hátul a kertben.

Egy emberként vonultak bíbor köpenyeikben hátra, a kert végében, a Mária-szobor tövében találtak rá a bolondra. Bokortól bokorig követték, és ámulva hőköltek, amikor meglátták, hogyan vet a megtöretett test bukfencet. Úgy nézték, mint a csodát, pedig Szűz Mária csak jóval később jelent meg. Nézték, ahogy a csontosra fogyott testen hullámoz a petyhüdt bőr, mikor fordult. Nézték, miféle nézőteret képzelhet maga köré az öreg bohóc, ha közben rendre meghajol. Hallgatták, ahogy mesél, összerezzenek, ahogy megbotlott a lába, egyikük arca felderült, egy másik tekintettel szólt rá, nehogy nevéssen, előkerült egy kötél is. Két fa között arra feszítette fel magát, mint aki vakon hisz a feltámadásban.

De ez még mind semmi volt.

Mert ahogy bealkonyodott, a szobor megmozdult, és Mária leszállt a talpazatról. Odament az akkor már földön fekvő alakhoz. A templomtorony órájának mutatója elcsodálkozott. Nem látott ilyet még ő sem. Mária leült, leoldotta kék kendőjét, ölbe vette az öreg fejét. Nézték az arcát, a szeme le volt hunyva. Éteri derű áradt rajta szét. Mosolygás is lehetett volna, de mégis inkább béke volt. Apró ajkai, a finoman ívelt szemöldök keretként lengte be a magas homlokot. Ápolgatta, simogatta, törölgette az izzadtságot, míg a bolond magához nem tért. Akkor Mária visszament az oszlopra.

Az öreg bohóc imbolyogva felállt, megindult a testvérek felé. De rezzenéstelen volt a bokor, a bolond csak annyit látott, égő csipke, mert szélcsendben néma minden, de valójában az Úristen tartotta vissza a lélegzetét. A gyönyörködésnek nincsen hangja. A Teremtő elnémul, amikor az élet túlmutat önmagán. A szépségen, amit a mérnök még csak elgondolni sem mert.

Este a papok közül felállt a legidősebb, és arról kezdett beszélni, ma szemtanúi voltak a csodának. Az egyszerű szívek áldozatával folytatta, hogy a legtöbb, amit adhat az ember, az már eleve az övé. Sem harcolni, sem küzdeni nem kell érte. De megtanulni vágyakozni utána, az maga a csoda. Vágyakozni az után, ami a miénk.

A pap egy pillanatra megállt, szétnézett a testvéreken.

Szívből és örömmel adta a bohóc önmagát a Gondviselésnek – a ti hitetek elég erős-e ilyet teremteni?